

ВІДГУК
офіційного опонента на дисертацію Альони Миколаївни Винокур
«Особливості традиційного вбрання мешканців Волині та відображення
їх у сучасному українському моделюванні одягу»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства
за спеціальністю 26.00.01 – теорія та історія культури

Одним із пріоритетних завдань мистецтвознавчої науки на сучасному етапі розвитку є збереження національної спадщини, а також пошук можливостей взаємодії традицій та інновацій у моделюванні одягу. Унікальність українського традиційного вбрання обумовлена значною мірою регіональними рисами та відмінностями у матеріалах, крої, компонованні декору, орнаментальних мотивах та їх символічному змісті. *Актуальність теми поданої до захисту дисертації* А.М. Винокур обумовлена необхідністю систематизації, аналізу та опису зразків народного вбрання Волині – історико-етнографічного регіону Українського Полісся, а також підвищеним інтересом споживачів і виробників одягу до практик інтеграції виразних можливостей народного костюма в сучасний повсякденний і нарядний одяг.

За результатами тривалого періоду виконання завдань дослідження (з 2016 р.) – вивчення значного масиву наукових літературних і візуальних джерел, дисертантка повною мірою представила народне чоловіче і жіноче вбрання Волині як комплексне унікальне явище, окреслюючи характерні формотворчі засади, характеризуючи матеріали і техніки виконання декору, особливості взуття і доповнень. Представлена робота є гідним продовженням дослідницького напрямку з теорії культури наукової школи доктора філософських наук, академіка Сергія Даниловича Безклубенка, що ґрунтується на розумінні культури не лише через продукти цілеспрямованої творчої діяльності, а й через сам процес творчості.

Наукові пошуки і результати викладено у логічну структуру: дисертація містить вступ, 3 розділи, список використаних джерел, додатки.

У *вступі* викладені всі необхідні структурні складові. Сформульовані об'єкт і предмет дослідження цілком відповідають порушеній проблематиці.

Серед викладених позицій *наукової новизни* слід відзначити з'ясування закономірностей та принципів трансформацій елементів волинського етнічного вбрання в сучасний одяг; аналіз і систематизацію практик використання мотивів костюма волинян у виготовленні одягу кінця ХХ ст. – початку ХХІ ст. митцями, стилістами та художниками-модельєрами України, введення у науковий обіг значної кількості фотоматеріалів автентичного вбрання Волині, польових розвідок та інтерв'ю мешканців досліджуваного регіону.

Аналізуючи особливості традиційного волинського вбрання в сучасному моделюванні одягу як предмет наукового дослідження, авторка здебільшого звертається до праць мистецтвознавчого та етнографічного напрямів, що розкривають специфіку формотворення і декорування одягу, головних уборів та доповнень костюма, символіку орнаментів у вишивці на Волині (Л. Чайковська, Т. Шпарага, І. Ольшанська, К. Матейко, М. Коростишина, О. Косміна та ін.). Відсутність належного відображення у науковій літературі процесу використання особливостей регіональних, в тому числі волинських традицій виготовлення одягу у сучасному моделюванні авторка слушно пояснює браком уваги до цього процесу з боку мистецтвознавців та недостатніми вивченням і популяризацією цих традицій.

Дисертанткою залучено розмаїті за функцією і змістом *джерела*: фонди наукової літератури та візуальних джерел Рівненської обласної універсальної наукової бібліотеки, Волинської державної обласної універсальної наукової бібліотеки ім. О. Пчілки, Національної бібліотеки України імені В. Вернадського, фонди поземельного опису Волинської губернії; експозиції етнічного одягу волинян та світлини Рівненського обласного краєзнавчого музею, зразки та фото народного костюма з власної збірки; фотоілюстративні матеріали з композиційними схемами вишивок, орнаментальних мотивів народного одягу, усні описи вбрання, особливостей матеріалів і технік, отримані під час польового дослідження осередків створення народного одягу Рівненської та Волинської областей.

Дослідження сучасних підходів у застосуванні елементів народного костюма Волині відбулося на основі фотоматеріалів та приватних колекцій одягу українських модельєрів. Методика дослідження базується на сукупності методів аналізу, синтезу, порівняльно-історичного та компаративного аналізу, візуально-аналітичному та образно-стилістичному методах.

У Розділі 2 «Особливості традиційного вбрання волинян» у поєднанні з ілюстративним рядом репрезентовано різновиди жіночого і чоловічого натільного, поясного, верхнього одягу, розкрито художні особливості головних уборів, взуття, поясів та інших доповнень костюма як виразників етнічної приналежності, висвітлено характерні риси святкового та траурного одягу. Заслуговує на увагу не лише послідовний ґрунтовний опис складових вбрання, особливостей крою та оздоблення, а й наведення маловисвітлених, специфічних особливостей створення, традицій носіння одягу, що базується на свідченнях майстринь народного вбрання волинського регіону. Аналіз і опис складових традиційного вбрання демонструє обізнаність дисертантки у термінології, орієнтацію в матеріалах, техніках, орнаментальних мотивах, тонкощах пошиття різновидів одягу та доповнень і багатьох інших факторах соціального та історичного характеру. Слід відзначити високий рівень наукової етики стосовно влучних і конкретних посилань на джерела, як наукові літературні, так і зразки музейних експозицій, що додає тексту аргументованості й доказовості.

У розділі 3 «Відлуння традиційного волинського вбрання у моделюванні одягу в сучасній Україні» А. М. Винокур торкається актуальних питань національної індустрії моди, тенденцій розвитку моделювання костюма в Україні на початку ХХІ століття, але найважливішою складовою розділу є проаналізовані практики сучасних українських модельєрів стосовно переосмислення народних традицій костюма Волині та їх застосування у створенні сучасних зразків одягу. Увагу зосереджено на творчості О. Караванської, Р. Богуцької, Л. Пустовіт, С. Бизова, В. Анісімова, Л. Братусь, Л. Чернікової, Ю. Магдич, А. Іванової, Л. Бушинської, В. Краснової, Л. Лобанової, О. Залевського, О. Даць, Я. Червінської, В. Гресь, І. Каравай,

бренду одягу «SVITLO» тощо та детально проаналізовано творчі методи, особливості авторських прочитань вишивки, створення принтових композицій, переосмислення мотивів декору і формотворчих елементів. Окремо розглянуто волинський орнамент у творчості українських художників костюма, зокрема, його новітні рішення в моделях одягу В. Кін, Ю. Магдич, А. Іванової та ін. Знову наголошуємо на доцільності й відповідності висвітленого матеріалу представленим ілюстраціям – зразкам сорочок, блуз, суконь, костюмів, фрагментам виробів, на увазі до деталей, до сучасних проектних методів, на володінні термінологічним апаратом сучасного моделювання костюма.

Обґрунтовані висновки відповідають поставленим меті й завданням дослідження і надають повне уявлення про результати виконаного дослідження. Широка ерудиція дисертантки та високий рівень аналізу характеризують всі структурні складові роботи; уведені до наукового обігу матеріали і викладені узагальнення доводять актуальність і необхідність проведеного дослідження.

Високо оцінюючи рівень дослідження, слід зупинитися на деяких рекомендаціях для подальших досліджень:

- 1) долучити розвідки з реконструкцій сорочок та інших елементів вбрання волинян, зокрема – досвід таких проектів, як «Вишивка в одязі видатних українців», презентований у Волинському національному університеті імені Лесі Українки (2022 р., засновницею є майстриня Тетяна Зез, кураторкою – Марина Олійник);
- 2) долучити досвід українських компаній зі створення одягу, присвяченого видатним постатям волинського регіону, зокрема, бренду byMe та колекції «Леся Українка», 2024 р.
- 3) слід висловити побажання знайти можливості виходу опрацьованого матеріалу за межі наукових і освітніх установ і стати доступним як для кола фахівців спеціалізацій з дизайну, моделювання костюма, так і для широкої аудиторії у вигляді монографії або ілюстрованого видання за матеріалами дисертації з розкриттям історії походження і характерних ознак

унікальних різновидів народного вбрання Волині та практик їх сучасного відродження через трансформації в сучасні форми костюма.

Висловлені рекомендації не впливають на високу оцінку представленої праці, а свідчать про її перспективність. На основі вивчення дисертації, автореферату та публікацій за результатами дослідження, можна констатувати:

- дисертація А.М. Винокур є самостійною і завершеною працею, виконаною на високому рівні, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують актуальну проблему вивчення та систематизації художніх особливостей традиційного вбрання Волині як джерела створення сучасних зразків одягу та основи для посилення національно-культурної ідентичності українців у період глобалізаційних перетворень;
- основні результати дослідження висвітлено у 17 публікаціях, 5 з яких є фаховими виданнями України, 1 – в періодичному науковому виданні країни Європейського союзу, 1 – додатково відображає наукові результати, 10 – праці апробаційного характеру.
- автореферат є ідентичним за змістом дисертації й повною мірою відображає її структуру і зміст.

Отже, дисертація *«Особливості традиційного вбрання мешканців Волині та відображення їх у сучасному українському моделюванні одягу»*, за структурою, змістом, викладом, обґрунтованістю і новизною наукових положень і висновків відповідає чинному Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань, а її автор – *Альона Миколаївна Винокур* заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 26.00.01 – теорія та історія культури.

Офіційний опонент:

доктор мистецтвознавства, професор
кафедри мистецтва та дизайну костюма
Київського національного університету
технологій та дизайну

Т. Ф. Кротова

Підпис *Кротова Т.Ф.*

засвідчую

Зав. КАНЦ

